

Post- och telestyrelsen
Nätsäkerhetsavdelningen
Box 5398
102 49 Stockholm

Stockholm 2014-10-15

YTTRANDE, ärende nr 14-8147

Som svar på underrättelsen från PTS daterad 2014-09-29 vill vi från Bahnhof:s sida ställa följande fråga:

Har PTS blivit utsatt för politiska påtryckningar?

Ingenting i förvaltningsrättens dom mot Tele2 igår eller i övrigt har fått oss att ändra uppfattning när det gäller datalagringen. Av EU-domstolens dom följer att svensk lagstiftning om datalagring strider mot EU:s stadga om mänskliga rättigheter. EU:s stadga och EU-domstolens domar är överordnade svensk lagstiftning om datalagring. Bahnhof har därför ingen skyldighet att följa nuvarande svensk lagstiftning på området. Följaktligen sker ingen datalagring hos Bahnhof.

I grund och botten tror vi att PTS delar vår uppfattning, men att PTS har utsatts för ett hårt yttre tryck som tvingat PTS att inta en annan officiell inställning.

Alla vet att PTS från början, direkt efter EU-domstolens dom, gjorde samma analys som Bahnhof. Domen från EU-domstolen är klar och tydlig. Domen gäller visserligen EU:s datalagringsdirektiv, men en analys och jämförelse med de svenska reglerna visar tydligt att de brister som EU-domstolen påtalade när det gäller direktivet i allt väsentligt också gäller de svenska reglerna, särskilt på fyra kritiska punkter:

1. EU-domstolen kritiserade direktivet för att lagringen avsåg "samtliga personer som använder elektroniska kommunikationstjänster, dock utan att de personer vilkas uppgifter lagras ens indirekt befinner sig i en situation som kan föranleda lagring" (punkt 58 i domen).

Den kritiken drabbar även svensk lagstiftning som även den innebär skyldighet att lagra uppgifter generellt från samtliga användare utan begränsning.

2. EU-domstolen kritiserade direktivet för att det sades syfta till att bekämpa grov brottslighet, "men det krävs inte något samband mellan de uppgifter som ska lagras enligt direktivet och ett hot mot den allmänna säkerheten." (punkt 59 i domen)

Kritiken är giltig även avseende den svenska lagstiftningen som – lika litet som direktivet – innehåller några begränsningar när det gäller anknytningen till grov brottslighet.

3. EU-domstolen kritiserade direktivet för att det inte fanns regler i direktivet som uttryckligen föreskrev "...att tillgång till och senare användning av uppgifterna måste vara strängt begränsade till förebyggandet och avslöjandet av noggrant avgränsade allvarliga brott eller till lagföringen av dessa brott." (punkt 61 i domen)

Den svenska lagstiftningen uppfyller inte kravet på sådana begränsningar eftersom den tillåter inhämtning av abonnentuppgifter som exempelvis IP-adresser även utan anknytning till grov brottslighet.

4. EU-domstolen kritiserade direktivet för att det inte innehöll något krav på att tillgången till de lagrade uppgifterna var "underkastad någon förhandskontroll utförd av en domstol eller en oberoende myndighet, vars beslut avser att begränsa tillgången till och användningen av uppgifterna till vad som är strängt nödvändigt för att uppnå det eftersträvade målet och som meddelas efter det att nämnda myndigheter framställt en motiverad ansökan inom ramen för ett förfarande för förebyggande, avslöjande eller lagföring av brott." (punkt 62 i domen)

Enligt de svenska reglerna är vare sig inhämtning av lagrad data enligt inhämtningslagen eller inhämtning av abonnentuppgifter enligt LEK underkastad någon förhandskontroll av domstol eller oberoende myndighet. Även här föreligger klara brister när det gäller de svenska reglerna.

Bahnhof är övertygat om att PTS – i likhet med oss själva samt många andra operatörer – snabbt insåg att bristerna i de svenska reglerna innebär att dessa står i strid med EU:s rättighetsstadga och att en tillämpning av reglerna därför skulle stå i strid med EU-rätten.

Vi vet att PTS tog fram en egen rättsutredning daterad den 10 april i år, två dagar efter EU-domstolens dom. Vi vet också att man från PTS' sida samma dag uttalade sig officiellt om "svårigheterna" att tillämpa svensk lagstiftning på området. Det hedrar PTS att man då snabbt tog ställning och offentliggjorde sin inställning. Men vi vet också att dåvarande regeringsmakten reagerade starkt på PTS's uttalande. Detta var ju trots allt samma regering som genomdrivit de svenska datalagringsreglerna. Följden blev att dåvarande justitieministern slog fast att "svensk lag gäller" och tillsatte en särskild utredning för att analysera EU-domstolens dom och följderna för den svenska lagstiftningen.

Det måste vara helt unikt att regeringen tillsätter en statlig utredning för att analysera och tolka en dom som ändå är författad på ett klart och tydligt språk av EU:s främsta domare, och som redan tolkats av ansvarig svensk myndighet (PTS). Vi vet att justitieutskottet den 8 maj i år behandlade frågan. Det är ingen vågad gissning att PTS's representant då utsattes för hårt tryck. Därefter gjorde inte PTS några uttalanden i datalagringsfrågan på ett tag. Sedan presenterade regeringens egen utredare sin rapport

den 13 juni i år. Utredaren landade i en helt annan slutsats än PTS, nämligen att svensk lagstiftning faktiskt är förenlig med EU:s rättighetsstadga och EU-domstolens dom inte alls hade bäring på de svenska datalagringsreglerna. Slutsatsen var tydlig: svensk lag gäller och hotas inte av EU-domen. Vilket som av en händelse är precis samma sak som justitieministern sa redan före hon tillsatte sin utredning.

Den 16 juni i år kom således PTS med nya besked till operatörerna. Nu hade man gjort en egen ny "sammantagen bedömning" och kommit fram till att de svenska reglerna måste följas. Någon riktig förklaring till den ändrade ståndpunkten lämnades inte och har aldrig lämnats från PTS. Därför är det lätt att misstänka att PTS – med eller utan fog – uppfattat utredarens slutsats som ett direktiv som skulle följas. Det skulle innebära att regeringsformens krav på självständiga myndigheter fått ge vika för politiska påtryckningar.

Vår förhoppning är nu att det svenska rättsväsendet gör processen kort och begär direkt besked från EU-domstolen om hur de svenska reglerna bör tolkas i ljuset av EU-domen från den 8 april.

Vi hoppas också att PTS ska offentliggöra den rättsutredning från den 10 april som man hittills vägrat lämna ut, och som bör visa PTS's egentliga uppfattning om den svenska lagstiftningen gällande datalagringen.

Ytterst handlar det om mänskliga rättigheter. Idag vill svenska myndigheter tvinga fram massövervakning av oskyldiga, och allt fler operatörer viker ned sig. Från Bahnhofs sida ger vi oss inte.

Jon Karlung

Bahnhof AB